

APPROBATIO.

De ondergeschrevene Professoren, thans uitmakende de Theologische Faculteit in de Academie des lands van Utrecht, gelezen hebbende, 200 veel hunne ambtsbezigheden toelieten, het boek, van hetwelk de titel is, *Verzameling van eenige oefeningen, behelzende uitgelezene verhandelingen over verscheidene plaatsen des O. en N. Testaments*, enz., opgesteld door den Heer en Mr. JUSTUS VERMEER, in zijn Ed. leven Doctor in de beide rechten, en Ouderling der Gereformeerde gemeente te Utrecht, verklaren in hetzelfde niets gevonden te hebben, hetgeen strijdig is met de leer der ware Hervormde kerk, of de formulieren van eenigheid, in Nederland aangenomen; maar integendeel vele klare blijken van des Ed. schrijvers ervarenheid in de leer der waarheid, gelijk mede eene welgegronde onderrichting en besturing in de practijk der godzaligheid, bijzonder tot ontdekking en verootmoediging strekkende. Waaron zij niet twijfelen, of dit werk zal tot zeer veel nuttigheid en stichting strekken in deze dagen, waartoe ondergeschrevenen des Heeren dierbaren zegen van harte wenschen.

UTRECHT,
den 18 Nov. 1746.

FRANCISCUS BURMANNUS, Franc. Fil. Franc. Nep.
S. S. Theolog. Doctor & Professor Academiae h. t. Rector.

DAVID MILLIUS,
S. S. Theolog. D. & Professor.

A. VOGET,
Th. D. & Prof.

WILHELMUS VAN IRHOVEN,
Doctor en Professor der H. Godgeleerdheid, alsmede der kerkelijke geschiedenis, h. t. Decanus.

G. M. ELSNERUS,
S. S. Th. D. & Prof.

VOORREDE

AAN ALLEN, DIE LUST HEBBEN OM DE WAARHEID IN
DE LIEFDE TE BETRACHTEN.

De apostel, Hebr. 11: 4, van Abel gezegd hebbende, dat hij door het geloof eene meerdere offerande **Gode** geofferd heeft dan **Kaïn, enz.** doet er **bij**, en door hetzelfde (geloof) spreekt **hij** nog, nadat **hij** gestorven is. Onder de zaken, vervat in die laatste woorden, **zijn** ook deze: daar was niet alleen eene stem van **zijn** vergoten bloed, welke sterk naar den hemel riep, Gen. 4, om wraak, Hebr. 12, **dewijl** zijn broeder uit nijd en boosheid, door aandrijven des duivels, om het getuigenis **Gods op zijns** broeders gave, hem ombracht, en **alzo** Abel de eerste bloedgetuige der waarheid werd, maar hij spreekt nog, nadat **hij** gestorven is.

1. Met en nevens al de zielen, die bij het altaar (Jezus) in den hemel zijn, en wier bloed, om het woord en het werk **Gods** in hen, hier op 'aarde vergoten is, en roept met hen: hoe lang, o heilige en waarachtige Heerscher ! oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van **degenen**, die op de aarde wonen? Openb. 6: 9, 10. En dat spreken en roepen duurt tot aan den oordeelsdag, Matth. 23: 35, wanneer de wraak en de vergelding **Gods** ten volle openbaar zullen worden.

2. Hij spreekt nog na zijn dood, en zegt een iegelijk, die van hem leest of hoort, dat er tweeërlei soort van **menschen** in de zichtbare kerk zijn, een **vrouwen-** en een slangenzaad, en natuurlijke en geestelijke **menschen** daar te zamen verkeerenden, de een naar den geest, de ander alleen naar het vleesch geboren zijnde, Gal. 4 : 29; en dat er groot onderscheid tusschen hen is, dat, hoewel **zij** één werk doen en denzelfden uiterlijken godsdienst oefenen en bijwonen, de een goed en aangenaam is **bij** den Heere, van Hem aangezien wordt en getuigenis op zijne gaven ontvangt, en de ander niet, maar verworpen **bij** God met al **zijn** doen, ledig weggezonden wordt, zooals men ook ziet in die twee bidders, Luk. 18.

3. Hij spreekt nog en zegt ons, dat de Heere, naar zijn vrij, welbe-

hagen, den eenen verkiest of aanneemt, en den anderen verlaat, en door vrije genade onderscheid maakt tusschen kinderen, in één huis geboren en opgevoed, onder dezelfde genademiddelen, en zoo ook tusschen menschen van eenerlei belijdenis, genietende dezelfde bondszegelen, (als nu Doop en Avondmaal) dat van twee op één bed slappende, op éénen akker werkende, of in één beroep bezig, den een gegeven wordt te gelooven, en de ander verhard wordt.

4. Hij spreekt nog en zegt tot ons, dat zonder geloof het onmogelijk is Gode te behagen, maar dat men alleen de toeleiding krijgt tot God **door** het geloof in zijnen Zoon, en de gaven op Hem (het altaar) gelegd, als een reukwerk opklimmen; dat de Geest des geloofs (dat vuur van den hemel) de offeranden voor God aangenaam maakt, en dat men, hoe menigvuldig of schoonschijnend ook de plichten mogen zijn, als men in het kleed van zijne eigene gerechtigheid verschijnt, en in zijn eigen vuur (of kracht) staat, (gelijk waan) van God niet aangezien wordt, dat zulk offer Gode niet behaagt.

5. Hij spreekt nog en zegt ons, dat zij, die de toevlucht genomen hebben door het geloof tot Jezus, of in en door Hem naderen, hoe onvolmaakt en vol gebreken hunne plichten ook zijn, en wat de kwade consciëntie en de duivel ook inbrengen, om en door dien Middelaar en Voorspraak voor God, een goed antwoord en getuigenis van God op hunne gaven ontvangen, toegang verkrijgen en zoo barmhartigheid vinden.

6. Hij spreekt nog en zegt ons na zijnen dood, dat er van den beginne vijandschap is gezet tusschen het vrouwen- en slangenzaad, en dat die er altijd zijn en blijven zal; dus dat zij, die God vreezen en dienen in (geesten) waarheid, om hun getuigenis en het werk Gods in hen, in de wereld gehaat en verdrukt zullen worden, en er om de zaak Gods altijd in de huisgezinnen, steden en plaatsen nijd en boosheid zal zijn; dat de eene broeder opstaan zal tegen den anderen, die door Gods Geest veranderd en geleid wordt; ook dat sommigen tot den bloede toe zullen moeten strijden en hun leven laten om de **waarheid** en godsvrucht.

7. Hij spreekt, en zijn vergoten bloed roept ons nog met luider stem toe, dat de Heere in den hemel ziet en hoort, hetgeen men de vromen hier aandoet, en de mishandelingen tegen zijn volk gadeslaat; dat hunne namen op zijn register zijn, en er een gedenboek voor zijn aangezicht is, en dat de Heere 'dat zoeken of vergelden zal in den tijd en hierna, als Hij met vlamvend vuur wraak zal doen over het geweld en den overlast begaan tegen die, welke in oprechtheid

hebben gepoogd **Gode** te behagen, en getuigenis van God hadden, dat zij rechtvaardigen waren.

8. Eindelijk, hij spreekt nog en zegt ons na ziinen dood, dat de naam des rechtvaardigen in gedachtenis zal **blijven** tot in lengte van dagen, het einde van den oprechte vrede zal zijn en zijne werken hem zullen navolgen; dat hij **eenen** goeden reuk in de gemeente **Gods** nalaat, of met lof van hem in **Gods** kerk gesproken wordt, en dat daardoor anderen in den goeden en rechten weg versterkt en opgewekt worden, om dezulken na te wandelen.

Dit heb ik vooraf, om tot **mijn** oogmerk te komen, gepast geoordeeld in eenige opzichten, bijzonder het laatste, op onzen vriend den heer en Mr. **JUSTUS VERMEER**, opsteller en **schrijver** dezer oefeningen, in welke **hij** ook nog spreekt, nadat hij gestorven is. Om zijnen weg en zijne handelingen in gedachtenis te houden, daartoe vond ik **mij**, uit **bijzondere** en nauwe betrekking op zijn huis en zijnen persoon, verplicht, en om bij deze gelegenheid eenige dingen tot voorbeeld en opwekking na te laten aan hen, die in **zijn** leven hem geacht en geliefd hebben. Om het voornaamste maar te noemen, hetgeen meest tot stichting kan dienen: weet,

1. Dat hij, in zijne jeugd van **zijne** teeder godvruchtige grootmoeder en moeder den Heere is opgedragen met vele gebeden en tranen; ook in de **leering** en vermaning des Heeren opgevoed, werd **hij** al vroeg zeer **lees-** en leergierig bevonden. Het was in dien tijd, toen de ijverige Ds. J. **KOELMAN** wekelijks ten huize van zijne grootmoeder oefeningen hield, onder welk middel, nevens anderen, ook **zijne** moeder in hare jonge jaren een naam en eene plaats had gekregen onder de dochteren des vredes, die vervolgens dezen haren eerstgeboren zoon steeds den Heere tot zijnen dienst overgaf. in geloof en verwachting, dat een kind van zooveel gebeden, op zijnen tijd ook goed zoude doen aan **Gods** huis.

2. Ter studie geschikt, en tot doctor in de rechten verklaard zijnde, kreeg **hij** een bijzonderen lust in de dingen van het **koninkrijk Gods**, als **hij** in **zijne** eenige en van hem zeer geliefde zuster de droefheid naar 'God en het werk van eene **onberouwelijke** bekeering zag uitspruiten en zichtbaar doorbreken, de godzalige moeder zich verblijdende, dat **zij** beide hare kinderen voor den Heere zag opkomen uit de **woestijn** dezer wereld, als rookpilaren, en **zoo** zag w o r d en tot eene plant en hoeksteen in **Gods** huis, Ps. 144:12, en dat dus grootmoeders en haar geloof in hen woonde.

3. **Hij** werd in het begin **zijns** wegs en in het vervolg (**gelijk door-**

gaans zij, die nuttig worden in Gods kerk) geoefend door vele bestrijdingen en vurige pijlen des boozen, aangaande de eeuwige, vrijmachtige verkiezing Gods en andere goddelijke waarheden, en had toen veel te worstelen met het ongeloof en de plagen zijns harten, waardoor hij een diep inzicht verkreeg in de listige omleidingen des duivels en het bedrog van 's menschen arglistig hart, (zooals in deze oefeningen te zien is) steeds gravende en verdiepende, totdat hij den rotssteen Christus vond, en God Zich aan hem openbaarde in het aangezicht zijns Zoons ; en hij rustte niet voor hij een getuigenis Gods op zijne gaven ontving en de Heere zelf van vrede tot hem sprak, en het vuur des Geestes brandende tot wederliefde in zijn hart uitgestort, vond. In dien tijd had hij ook, benevens zijne moeder en zuster, veel werk voor den Heere met dien strik en verzoeking, Spr. 20: 25, waarin hij in zijne jeugd onbedacht geraakt was, en die hem, (volgens het schrijven van den godzaligen Ds. **BERN. SMYTEGELT** aan zijn Ed.) veel slingering en benauwdheid des gemoeds veroorzaakte; doch door licht en kracht des Geestes bij het heilig Woord geholpen, kwam hij het te boven, brak door allen tegenstand van binnen en buiten heen, schudde dat stof van zich af en maakte zich los van die banden van zijnen hals, en was daarna anderen een middel tot bewaring en redding in dergelijke gevallen.

4. In het vervolg-geroepen tot diaken en tot het boekhoudersambt verkreeg hij door wel dienen een goeden opgang in de gemeente en veel vrijmoedigheid in het geloof, zoodat hij op zijnen tijd in orde aangesteld werd tot regeer-ouderling in Gods kerk, om mede opzicht over de gemeente te hebben. Toen vond hij veel lust en opgewektheid des harten, uit medelijden over de onwetenden en dwalenden in zijne wijk, om dezulken terecht te brengen, en volgens de kerkenorde en het voorbeeld van godvruchtige ouderlingen, (in vorigen tijd) door profeteeren de menschen te stichten. Tot dat einde richtte hij onder hen eene oefening op tot onderwijzing in den weg des Heeren, of de ongeleerden en ongeloovigen, door de verlichting des Geestes, tot vernedering voor God en zoo tot Christus mochten gebracht worden, 1 Cor. 14 : 24, 25.

5. Het was bij die gelegenheid, dat hij uitvoerig de leer der waarheid, in onzen Catechismus vervat, verklaarde en de nuttigheden aandrong, waaraan hij vele jaren bezig was en het bijna ten einde had gebracht, toen hij van zijn post afgeroepen werd.

Naar het getuigenis van verstandige godvruchtigen, werden de goddelijke waarheden in die oefening zeer klaar onderscheiden, en gees-

telijk en practicaal uitgelegd tot ontdekking en besturing, en het is verscheidenen een middel geweest, waardoor zij aan zichzelf zijn bekendgemaakt en tot God bekeerd; anderen, zijnde door de openbare middelen in het hart geraakt, werden verder daardoor ontdekt van hunne wettische gronden en kregen licht in den weg van verzoening, en velen werden er bemoedigd en versterkt in den weg der waarheid en godzaligheid; sommigen gedenken daaraan nog met zegen.

6. Avondmaalsbedieningen en Bededagen gaven aanleiding tot deze oefeningen, welke nu uitgegeven worden; de andere (over den Catechismus) worden bewaard tot eene nadere gelegenheid, om ze algemeen mede te deelen.

Hieruit ziet men, hoe hij zijn licht liet schijnen onder de menschen, en welk getuigenis hij voor de waarheid en godzaligheid gegeven heeft.

a. Zijn ijver voor 'de waarheid, zooals die in Christus Jezus is, en de afkeer van de valschelijk genaamde wetenschap blijken er overal in, sprekende volgens en 'met die woorden Gods veel van de noodzakelijkheid der kennis van zonden en ellende, en van de heiligheid en rechtvaardigheid Gods, tot ontdekking van hen, die op hun doen en op hunne plichten rusten; bijzonder aandringende op het sterven aan de wet, ten opzichte van eigene gerechtigheid en kracht, op de noodzakelijkheid van de vereeniging met den Heere Jezus door zijnen Geest, op een geloof door de liefde werkzaam, op het wandelen naar den geest en het dooden van de werken des vleesches door verworvene kracht van Christus.

b. Hij geeft daarin een voorbeeld van zachtmoedige wijsheid, in het besturen van hen, die iets zien van hunne schuld en onmacht, om toch niet te rusten vóór zij gekomen zijn tot den Middelaar des verbonds en dat bloed der verzoening, aanwijzende 's menschen afkeerigheid en onmacht in dezen, dat hij het van den Vader hooren en leeren moet, dat dit een werk en eene gave Gods is, en raadt hen aan te nemen het getuigenis, hetwelk God in zijn Woord van zijnen Zoon getuigt.

c. Gij vindt daarin zijne hoogachting voor de openbare bediening des Woords, het werk der herders en leeraars in de gemeente, zijnen aandrang, om zich toch bij die te legeren en te houden, steeds te waken bij die posten en door geene schijnredenen zich van het uitgaan op de voetstappen der schapen te laten aftrekken, waarom hij ook, naar de orde der Kerk, zijne oefeningen altijd op eene gemeenzame wijze met vragen en antwoorden verrichtte, gelijk ze dus met de meeste vrucht gehouden werden.

d. Bijzonder dringt hij daarin aan de heiliging van Gods dag en van die groote instelling, het Heilig Avondmaal, en wijst aan, welke dingen den zegen en het goede (daar beloofd) weren, ja, wat zelfs Gods volk zoo dor en mager doet blijven bij die dierbare genademiddelen.

e. Gij zult er uitvoerig de oorzaken in vinden van den twist des Heeren met ons land, wat de Heere al aan hetzelfde gedaan heeft, welke oordeelen er van tijd tot tijd over uitgestort zijn, hoe dikwijls het verschoond en zichtbaar gered is, en hoe het onder eene zware schuld blijft versmachten, ongevoelig en verhard onder eenen geest des diepen slaaps, en dat hij met grond vreesde voor zwaarder en versmadende roeden.

f. Vele raadgevingen en besturingen zijn er ook in vervat, om in dezen boozen tijd zijne kleederen onbesmet te bewaren, om door woord en wandel van het booze af te wijken, en op welke wijze in de bres te blijven staan voor land en Kerk, enz.

7. In dit werk bezig te zijn, was al zijn lust en zijn vermaak; hij gaf er zich geheel aan over, en werd doorgaans in het spreken en bidden zoo zichtbaar van den Heere geholpen, dat het openbaar werd aan de conscientie van Gods volk, dat Jezus, naar zijne belofte, in het midden der samenkomst was; hebbende een bijzonder talent om den moeden, duisteren en bestredenen uit bevinding een woord ter rechter tijd toe te dienen, welke dikwijls gesterkt en gemoedigd door rechte redenen van daar gingen, en hunnen loop en strijd hervatten.

Hoe hij ook meermalen in duistere en zware gevallen den blinden tot oogen en den bezwijkenden ten steun is geweest, weten zij, die zich van zijn bijzonderen' raad bediend hebben.

En die met hem (te zijnen huize) dat biddende gezelschap gehouden hebben, kunnen getuigen, welke lasten en uitstootingen hij gezien en gedragen heeft, en hoe aldaar als het ware een gedurig gebed ten goede voor land, stad en Kerk is opgezonden, en welke indrukken hij had van de naderende oordeelen, wegens de stoute en hooggaande ongerechtigheden des volks.

8. Als ouderling was hij ook nuttig en een voorbeeld voor zijne medeouderlingen, onder welke hij geacht en geliefd was; zich houdende aan het getrouwe Woord, dat naar de leer is, was hij vreedzaam, niet partijdig oordeelende, en verdroeg in liefde en zachtmoedigheid de gebreken dergenen, die lust hadden in oprechtheid. Die broederschap heeft meermalen zijnen ijver en zijne getrouwheid gezien in voorstellingen tot verbetering der' dingen, die vervallen waren, in het helpen weren der ergernissen, in het waken tegen de inbrekende

zonden, in het aandringen op de heiliging van Gods dag, en in het beramen van middelen daartoe, bij de regenten steeds aanhoudende, dat toch de oorzaken van Gods toorn tegen het land uit het midden weggedaan mochten worden, dewijl de bedestonden begonnen en alsdan met vrucht konden gehouden worden; in beroepingen van leeraren, met anderen omziende naar een, die getuigenis van allen en van de waarheid zelve had, die in eenvoudigheid en oprechtheid, als in de tegenwoordigheid Gods, sprak van den weg des Heeren, en als een schrift- en godgeleerde, den moeden een woord ter rechter tijd wist toe te spreken. Ook betoonde hij zich overal een helper der dienaren des Woords, in het zware werk der bediening, gelijk Aäron en Hur, ondersteunende, die zich in de bres stelden en de breuke Zions strachten te heelen; wordende van hen en van de gemeente bij zijn overlijden betreurd, en met tranen en smarten van velen ten grave gebracht.

9. In zijne laatste jaren werd hij beproefd en gelouterd door deze en gene bezoeken; in het jaar 1742 met eene gevaarlijke beenbreuk, door den val van een wagen. Zoo eenige weken met smart gebonden op zijn leger, leerde de Heere Hem wat nuttig is; onder andere zaken heeft hij er van aangeteekend, dat hij des avonds te voren (in zijne oefening over den Catechismus handelende over het gebed) bijzonder inzicht kreeg, en zich wat uitbreiden moest over het geslotene boek van Gods besluit, en toen ontdekt had die verkeerde geneigdheid des harten, om daarin te willen zien, en aangewezen had, dat men door den Geest der gebeden somtijds welvooraf indrukken van een naderend kwaad of van eenig gevaar krijgen kon, (de kloekzinnige ziet het kwaad, Spr. 27:12,) maar dat men toch moest waken tegen dat vooruitloopen en die bepaling van onzen eigenen geest, welke zich daaronder vermengt: het zal dit of dat zijn; dat het Gods eer is, eene zaak te verbergen, en het ons niet toekomt, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijne eigene macht gesteld heeft, Hand. 1:7; dat het zoo Godverheerlijkend is, tijd en wijze aan den Heere over te laten, in kinderlijke vreeze wakende en biddende te blijven en zoo het geslotene boek te laten voor den Heere.

Ook, dat hij des morgens, vóór hij afreed, met licht en kracht aan zijn hart (in de huisoefening) las Hebr. 2 : 17, 18 en vervolgens, waarbij hij een teeken had gelegd, (en dat hem daarna, op zijne legerstede, tot een staf was) toen ook samen zingende Ps. 121: 3, 4.

Bij den val en de beenbreuk zag en erkende hij ten eerste de goede hand Gods over hem, in de paarden te doen stilstaan, zoodat die hem niet kwetsten. Bijzonder (zegt hij verder) verdween als in een oogenblik die listige en verborgene bestrijding omtrent het aanwezen Gods en die harde gedachte, alsof de Heere geen gunstig oog op mij had, en werd ik beschaamd over mijne laagheid, onkennis van God en Christus, die wettische gestalte enz., over eigen zin en wil in tijdelijke zaken enz., en kreeg ik hoop, dat deze beenbreuk tot heerlijkheid Godszoude zijn; ja, ik riep uit: Gij hebt uwen goeden raad over mij uitgevoerd, en mij niet alleen in gerechtigheid, maar in liefde en gunst ge slagen ! En ik was over en met die zaken zoo werkzaam, (vervolgt hij) dat ik weinig pijn gevoelde, en het mij meer smartte, dat sommigen van de omstanders zoo lichtvaardig 's Heeren naam noemden, waarover ik hen ook nog aansprak.

Met een vaartuig naar de stad gebracht wordende, werd hij in zijne gedachten bevestigd aangaande de personen, te gebruiken tot zijne genezing, en kon onderweg opnieuw den weg des Heeren met hem als goed en recht omhelzen, en riep overluid uit: O, mij ne Go e dheid! wat is uw weg goed; ik was het waardig, en Gij rechtvaardig; ja, hij zong ook eens: goedheid en waarheid verheven, enz. uit Ps. 25.

Hij dacht toen ook aan het geslotene boek, waarvan hij, des avonds in zijne oefening gesproken had; bijzonder (meldt hij) was het hem tot sterkte, dat Jezus' beenen niet gebroken waren, en hij zag daarin zijne heeling ; hij kreeg ook de zonden, als de oorzaken van dezen smartelijken weg; in het oog, waarover hij, op zijn leger liggende en veel lezende Job 33, nog verder vernedering vond, steeds loopende tot de geopende fontein, Zach. 13 : 1.

Onder het werk der medicijnmeesters betuigde hij dikwijls, zulk eene verborgene kracht te gevoelen tot zijne genezing en versterking, en sprak veel van dat doorwonden en heelen der ziel, door des Heeren hand. Het was bij zijne legerstede somtijds een Bethel, wegens de hulp des Geestes onder en bij het bidden, meest aanhoudende om heiliging van die roede, om teederder voor den Heere te leven en bij Hem te blijven.

Na eenige weken, als hij het ambt van ouderling voor' dien tijd zoude nederleggen, verscheen hij weder in het bedehuis in het openbaar onder de gemeente en werd er genadiglijk van den Heere ont-

moet onder het bidden, prediken en zingen, en met **bijzonder** veel liefde weder ontvangen van allen, die om **zijne** herstelling gebeden, met zegen zijne oefeningen genoten hadden en verlangden, hem weder te mogen hooren, **gelijk hij** kort daarna die hervatte, **bij** die gelegenheid sprekende over Joh. 17 : 15, waarbij veel licht en hulp des **Gees-**tes, en waarover veel zegen was.

10. Daarin nog eenigen tijd voortgaande, onder aanhoudende zware **pijnen** en benauwdheid des **lichaams**, werd **hij bij** trappen bereid tot den dag **zijns** doods; zijne lichaamskrachten namen steeds af; doch lust hebbende om van zijnen Heer wakende en doende gevonden te worden, volhardde **hij** steeds daarin onder vele roerende aandoeningen der toehoorders, onder welke **zijne** laatste werken, als in **Gode** gedaan, al meer openbaar werden.

Na het zalig afsterven van den veel **geachten** en geliefden Heer **PETRUS LAAN** (laatst Professor te Franeker) en van die beroemde godzalige vrouw **MANSVELT**, werd **hij** deze aarde moede, de wereld zat en sprak veel van het geluk der zalige zielen, die boven den **strijd zijn** verheven, ja, nam somtijds zulk eene **hooge** vlucht derwaarts, in bidden en spreken, dat anderen hem niet naooogen konden, en wel eens dachten en tegen anderen zeiden, dat hij eerlang **bij** hen zou zijn.

Gelijk hij ook den 11^{en} Mei 1745 in den Heere ontsliep, in dien morgenstond, toen de Franschen **bij** Doornik velen van de onzen versloegen, en zich den weg baanden om ons land rondom te benauwen, heengaande nadat **hij** kort te voren nog veel voorgevoel van de naderende, zware oordeelen uitgedrukt had.

In **zijne** laatste dagen werden zijne godzalige moeder en zuster, benevens anderen van zijne bijzondere vrienden, allengskens voorbereid op het smartelijk afscheiden van dezen hunnen vriend, **bijzonder** in dat gezelschap van bidders te zijnen huize, in hetwelk hij met veel tranen en gevoel toen nog sprak van **Gods** weg met hem; hoe **zijne** zuster het middel in **Gods** hand was geweest tot **zijne** overtuiging van zonden; hoe **hij** in het vervolg, door veel **strijd** heengevoerd, toevlucht tot Jezus genomen had; welke kwaden en benauwdheden hij al gezien had, en hoe op de grootste en zwaarste doorgaans de meeste vertroosting en **Gods** volgden, en herhaalde nog hoe het **zijn** lust en poging was geweest, om tot **Gods** eer en nuttig in zijnen stand te zijn; dat **hij** **geene** groote dingen had gezocht, maar meest, dat hij tot **ver-**
gaderen en opbouwen in **Gods** kerk gebruikt mocht

worden. Hij betuigde ook nu vrede in **Godsoogen** te vinden, bij hetgeen hij (hoewel onder veel gebrek) tot het herstel van het verval in de kerk voorgesteld had, enz.

Het was in het laatst, die twee à drie dagen voor zijnen dood, **zijner** bedroefde moeder en **zuster** tot bemoediging; dan eens zeggende: Moeder! gij zult **mij** haast volgen, en dan zullen wij meer naar den hemel verlangen, als een van ons zal **zijn** voorgegaan; dan uitroepende over de vrije genade, **zeide hij**: o! waar die valt, daar valt **zij vrij** en ziet **geene** zonde aan; de Heere laat het werk **zijner** handen niet varen, maar voleindigt dat; ook werd hg doorgaans onder koorts en zware **pijnen** gesterkt door een of ander goed woord, dat onder het lezen of onder de samenspraken met licht en kracht aan **zijn** hart kwam, veel **zijne** hoop uitdrukken van haast verlost te zullen zijn van het lichaam der zonde en des doods.

Des morgens, (zijnde de laatste dag) nadat hij eenige geneesmiddelen genomen en wat rust naar het lichaam genoten had, **zeide hij** zeer blijmoedig tot **zijne** (bij het bed staande) zuster: ik moet op, zusje! help **mij op!** En **zij** hem in hare armen nemende, merkte zijne verwondering, niet kunnende met woorden uitdrukken, hetgeen hij zag, en met eene verheven stem nog zeggende: 'zusje, zusje! op, op! naar boven! de verwondering en blijdschap hem uit de **oogen** stralende, en die steeds met afgebroken woorden te kennen gevende, daarmede, onder de troostredenen zijner zuster, zijne dagen eindigende, en zeer zacht ontslapende in hare armen, **terwijl zij** hem, gelijk **Eliza Elia** nariëp: O! dat die geest op mij kome.

Zoo ging die Eerw. ouderling en mededienstknecht naar **Gods** huis, om zijnen Heere al deze dingen te 'boodschappen, waarvan **hij** hier getuigd had. En zijne werken volgen hem na, zijn naam onder **Gods** volk in gezegende nagedachtenis **blijvende**; ons voetstappen nalatende in deze duistere en benauwde dagen, om in de verzoeken **bij** den Heere te blijven en met woord en wandel een getuigenis te geven voor den naam en voor de zaak **Gods**, en, wakende en strijdende voor de waarheid en godzaligheid, de kroon der rechtvaardigheid in te wachten, welke de overste Herder aan de getrouwe ouderlingen en aan allen, die zijne verschijning liefhebben, geven zal in dien dag.

Tienhoven, 11 October 1746.

G. v. S.

HET GROOTE VOORRECHT VAN GODS KEURLINGEN IN CHRISTUS TE ZIJN,

OF

eene verhandeling ter voorbereiding voor het H. Avondmaal.

Zoo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. 2 COR. 5 : 17.

DEZE woorden behooren onder de beweegredenen, waarmede de apostel zijne getrouwheid in zijne bediening en apostelschap bewijst en aandringt tegen de valsche apostelen en ijdelspreekende leeraren onder de Corinthiërs, welke des apostels gezag klein achtten, en die zich openbaar bij Paulus, ja boven hem, durfden schatten, tot groot nadeel van het Evangelie.

De apostel had in eenige voorgaande hoofdstukken verscheidene beweegredenen gebruikt; wij zullen alleen hier maar noemen, die de apostel in den samenhang onzer woorden neemt; namelijk van de liefde van Christus, die hem drong in het werk zijner bediening, waaruit voortvloeide zijne gestorvenheid aan zichzelf, en dat hij niet zichzelf leefde, oordeelende dus een rechtmatig oordeel, hetwelk grootelijks den apostel van de valsche leeraren, die zulks niet kenden, onderscheidde, vs. 14, 15.

Deze rechte gestorvenheid bewijst de apostel uit wezenlijke gevolgen en proeven, die hij bij zich vond, welke ook dienden tot ontdekking van de valsche leeraars, die recht tegenstrijdig gesteld waren; en dat was, niemand te kennen naar het vleesch, dat is, niemand te schatten naar uitwendige grootheid, rijkdom, eer, aanzien in de wereld, afkomst, zelfs Christus niet naar zijne armoede en versmaadheid in deze wereld, zoo verkeerd belijdt Paulus, dat hij voormaals ook geweest was, de wereld hoog en Christus laag geschat had; maar hij was veranderd van gemoed, en het gevolg daarvan was, die omwenteling in zijn oordeel, hetwelk de valsche apostelen niet kenden, vs. 16.

Nu gaat de apostel over tot een besluit, dat hij maakt, en tevens tot den grond, uit welchen die omwenteling in zijn oordeel voortvloeide,

te weten, het nieuwe schepsel, dat ook de valsche **leeraren** niet hadden; en dus verzegelt Paulus hier die eeuwige waarheid, dat allen, zoowel **leeraren** als bijzondere geloovigen, die deel aan Christus hebben, ook nieuwe schepselen moeten zijn, welke te **zijn**, Paulus bij de stukken toonde tegen de valsche leeraars, zeggendè in onzen tekst: **Zoo** dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden.

Om eenvoudig deze woorden naar de algemeene waarheden hierin opgesloten met eenige orde te behandelen, merken wij daarin twee hoofdzaken op.

I. Het onderwerp van de getuigenis : al die in Christus is.

II. De getuigenis zelve, als een wezenlijk gevolg en kenteeken van de waarheid der vereeniging met Christus: Die is een nieuw schepsel, het oude is **voorbijgegaan**; ziet, het is al nieuw geworden.

I. Aangaande het onderwerp, al die in Christus is.

A. Daarin merken wij vooraf eenige dingen aan.

B. Zullen wij toonen, wat de spreekwijze behelst, in Christus te zijn.

C. Zullen wij zoeken de gestalte na te gaan, en op welke wijze de geloovigen daartoe komen.

A. In hetgeen wij vooraf aanmerken, staat ons te letten:

1. Dat Christus hier moet aangemerkt worden als het Hoofd van het uitverkoren volk, hetwelk in Hem gerekend is als in den tweeden Adam: tegenover den eersten, in wien alle menschen sterven. 1 Cor. 15 : 22, **Want gelijk zij allen' in Adam sterven, alzo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden**; en vs. 45, **Alzo** is er ook geschreven : de eerste mensch Adam is geworden tot eene levende ziel, de laatste Adam tot een levendmakenden Geest. **Zoo** is Christus het Hoofd van het verbond der genade, waarvan de grondslag in den eeuwigen vrederaad gelegd is, in welken de Heere Jezus Zich van eeuwigheid tot Borg en Verlosser heeft aangeboden, om langs drieërlei ambten en tweeërlei staten, zijn volk uit het geweld des natuurstaats en der hel dadelijk te verlossen, door het dragen van de **straffen** op de zonden bedreigd, en door het verwerven van het recht op den hemel; dus is Christus eene -gepaste schuil- en verbergplaats, Jes. 32 : 2, En die Man zal zijn als eene verberging tegen den wind, en eene schuilplaats tegen den vloed ; de behoudsweg, Jes. 45 : 22, Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle **gij** einden der aarde; eene sterke toren en een hoog vertrek, Spr. 18 : 10, De naam des Heeren is eene sterke toren, de rechtvaardige zal daarheen **loopen** en in een hoog vertrek **gesteld** worden.

2. **Hoe noodzakelijk** het derhalve voor elk mensch is, dat hii, in Christus is; hieraan hangt het leven, en buiten dezen vasten **Borg** is **geene** veiligheid ; daarbij aangemerkt de korthed van den tijd, de grootheid van de zaak, wat moest elk mensch niet gedrongen worden uit liefde voor zijne ziel, om spoed te maken, om daarbinnen te mogen raken, eer zij zouden **roepen** en de deur gesloten zou worden, Matth. 25 : 10. Ziet dan hoe onveilig het is buiten Christus.

3. Dat van nature niemand in Christus, maar elk mensch hoofd voor hoofd buiten Christus is, Ef. 2 : 12, Zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geene hoop hebbende, en zonder God in de wereld, allen in Adam gestorven. 1 Cor. 15 : 22, Want gelijk zij allen in Adam sterven; de gansche wereld ligt in Adam voor God verdoemelijk. Rom. 3 : 19, ja wat verder gaat, dat alle menschen van nature vijanden van Christus zijn. Joh. 5 : 40 zegt Jezus: Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven zoudt hebben; en Matth. 23 : 37, Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt en steenigt, die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkewijs eene hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild; al wat in den mensch is, is gekant tegen door Christus behouden te worden; en zoo is elk mensch in groot gevaar om buiten Christus om te komen, door de menigvuldige vijanden en beletsels, die hem van Christus terughouden, die hem buiten houden en bewaren; daarom wordt een mensch genoemd eene woning des satans, Matth. 12 : 29, Hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen en zijne vaten ontrooven, tenzij hij eerst den sterke gebonden hebbe, en alsdan zal hij zijn huis berooven. En de satan houdt hem gevangen naar zijnen wil, 2 Tim. 2 : 26; de gevangene van een tiran, op wien de satan een recht in den val gekregen heeft, waarom hij een rechtvaardige wordt genoemd, Jes. 49: 24, 25. Ook wordt de mensch genoemd gebonden in een' kuil zonder water, Zach. 9 : 11. Gebonden met verdrukking en ijzer, Ps. 107 : 10. Met koperen deuren en ijzeren grendelen, vs. 16: Want Hij heeft de koperen deuren gebroken, en de ijzeren grendelen in stukken gehouwen: derhalve ziet, hoe niemand' van nature in Christus is, en hoe hij niet wil en niet kan.

4. Hoe veel iemand, in zijnen natuurstaat levende, hebben kan, zonder dat hij in Christus is, 'als daar zijn:

a. Vele gaven van kennis in het heilig Woord, bevattingen van het genadewerk, talenten om onder anderen daarmede te werken en nuttig te zijn; dit ziet men klaar, Matth. 25 in de wijze en dwaze maagden, zij hadden beiden lampen, olie, beiden ontwaakten zij op de komst des bruidegoms te middernacht; het eenige onderscheid was, de dwazen hadden geene vaten, de fontein misten zij, en toen was het te laat om te zoeken, en de deur werd gesloten, vs. 15, daar werden aan ieder talenten uitgedeeld; en wat moet Judas de verrader in zijn besten tijd gehad hebben en het schijnt, dat de apostelen nog geen bevestigd licht in Judas' onoprechtheid gehad hebben, als Jezus zeide, Matth. 26: 21, 22, Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u Mij zal verraden, dat zij bedroefd werden en een iegelijk van hen zeide: ben ik het Heere? Jezus gebood ook Matth. 23: 2, 3, dat zij naar de woorden der Schriftgeleerden en Farizeën, die op den stoel' van Mozes zaten, zouden doen, en niet naar hunne werken; en wat nog hooger gaat, Paulus zegt, 1 Cor. 13 : 1, 2, Al ware het, dat ik de talen der menschen en

der engelen sprak, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het dat ik de [gave] der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het, dat ik al het geloof had, (namelijk der wonderen) zoo-dat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zoo was ik niets; dit zeggen van Paulus vooronderstelt, dat iemand al die dingen hebben kan zonder liefde, en Hebr. 6: 4-6 spreekt Paulus van eens verlicht te zijn geweest, van de hemelsche gaven gesmaakt te hebben, van des Heiligen Geestes deelachtig geworden te zijn, van gesmaakt te hebben het goede Woord Gods, en de krachten der toekomende eeuw, en dan afvallig te worden; dit vooronderstelt, dat iemand die dingen hebben kan en buiten Christus zijn; want anders kan hij niet afvallig worden.

b. Ook kunnen sommigen buiten Christus eenige daden doen en soorten van vrucht dragen; daartoe geeft ons de Heere Jezus aanleiding, Joh. 15: 2, spreekt Jezus van in Mij vruchten te dragen, zeggende: Alle rank, die in Mijgeene vrucht draagt, neemt Hij weg, ook vooronderstellende, dat buiten Christus heel wat vertoond en gedaan kan worden; Joas de koning van Juda deed dat recht was in de oogen des Heeren al de dagen van den priester Jojada; en na Jojada's dood bogen de vorsten van Juda voor hem en hoorde hen en diende de afgoden, enz. 2 Kron. 24 en Mark. 6: 20, 21 staat: dat Herodes Johannes den Dooper in waarde hield, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde Johannes gaarne; en vervolgens staat, dat als er een welgelegen dag kwam, viel hij af, enz. Bileam Num. 33: 7-12, scheen indruk van God op zijn hart te hebben, als hij het volk zegende, zeggende: Wat zal ik vloeken, die God niet vloekt, en wat zal ik schelden, daar de Heere niet scheldt, want van de hoogten der steenrotsen zie ik Hem, en van de heuvelen aanschouw ik Hem; en hij zeide tegen Balak: zal ik niet waarnemen te spreken, dat de Heere in mijnen mond gelegd heeft? en dat nog verder gaat, Num. 22: 18 zeide Bileam aan de boden van Balak: Wanneer Balak mij zijn huis vol zilver en goud gave, zoo vermocht ik niet het bevel des Heeren mijns Gods te overtreden of te doen (te weten te vloeken) klein of groot. Een mensch in de natuur kan veel werk maken van godsdienstplichten, als uit dien Farizeër blijkt, Luk. 18: 11-13, die zeide: O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere menschen, roovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar, ik vast tweemaal ter week, ik geef tienden van alles wat ik bezit; (maar ziet, welk onderscheid tusschen den tollenaar) die stond van verre, durvende zijne oogen niet opslaan naar den hemel, maar sloeg op zijne borst en riep: O God! zijt mij zondaar genadig! Ook in het stuk van matigheid omtrent zichzelf, en van rechtvaardigheid in zijnen handel en wandel omtrent zijnen naaste, hoe ver kwamen Heidenen daarin niet; wat ziet men niet, dat een mensch al hebben en doen kan buiten Christus, en buiten waarheid in zijn binnenste, in dien jongeling, Matth. 19: 16, die tot Jezus kwam en zeide: Goede

Meester! wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven beërven moge? Als men nu uit de allerrijksten en aanzienlijksten eens iemand zag komen bij de arme en verachte menigte van Gods volk, roepende: wat zal ik maar goeds doen om het eeuwige leven? wat zou daarop geen prijs worden gezet; maar één ding eischte Jezus van dien jongeling, namelijk zijn hart (hetwelk zijn goed had) aan Hem te geven en Hem zoo **Be volgen**, daarop volgt: dat de jongeling bedroefd weging, want hij had vele goederen; en wat alles nog te boven gaat, wat een **mensch** al hebben en doen kan, 1 Cor. 13 : 2 spreekt Paulus: Al ware het, dat ik al mijne goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam overgave, opdat ik verbrand zoude worden, en had de liefde niet, zoo zou het mij **geene** nuttigheid geven.

Ziet hieruit, hoe ver iemand komen kan en wat hij al hebben kan buiten Christus; laat het zaad, in steenachtige aarde gevallen, ons een bewijs zijn, hoe schielijk iemand wat kan vertoonen, en als de zon opgaat, verdort het, omdat het geen wortel heeft; zoo ook als verdrukkingen en vervolgingen komen, vallen zij af, te lezen, Matth. 13 : 20, 21: en vs. 28-30 gebiedt Jezus dat onkruid niet uit te trekken, maar te laten staan tot den oogst.

B. Laat ons nu zien, wat deze spreekwijze behelst, in Christus te zijn,

1. In Christus te zijn, deze spreekwijze vinden wij dikwijls in het heilig Woord, als Ef. 1 : 13, In welken (te weten Christus) ook gij zijt, en Ef. 2 : 13, maar nu in Christus Jezus, gij, die eertijds verre waart, zijt nabij geworden door het bloed van Christus; het geeft te kennen met Christus vereenigd te zijn, tot Hem te komen, in Hem te gelooven, gelijk dit verwisseld wordt, Joh. 6 : 35, Die tot Mij komt, zal geenszins **honger**en, die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten; het drukt ook uit één Geest met 'Christus te zijn., 1 Cor. 6 : 17, maar die den Heere aanhangt, is één Geest met Hem. Nu, om de nauwheid van deze vereeniging uit te drukken, kan men zeggen, dat het is eene eigenlijke, geestelijke, waarachtige en allernauwste vereeniging, wordende vergeleken bij eenen wijnstok met zijne ranken, Joh. 15 : 5, Een boom en zijne ente, Rom. 11: 17, Het hoofd en de leden, Ef. 1 : 22, 23. De **s**rijis met het lichaam, Joh. 6: 54—56. Een kleed met het lichaam, Rom. 13 : 14, Doet aan den Heere Jezus Christus; en Gal. 3 : 27, Want, zoo velen, als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan ; een huis met zijn fundament, 1 Petr. 2 : 4, 5, Tot welken komende als tot eenen levenden steen, van de menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar; zoo wordt gij ook **z**elven als levende steenen, gebouwd tot een geestelijk huis; ook bij **e**ene huwelijks-vereeniging, Hos. 2 : 18, 19, En Ik zal u **M**ij ondertrouwen in eeuwigheid; ja Ik zal u **M**ij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht., en in **g**oedertierenheid, en in barmhartigheid; en Ik zal u **M**ij ondertrouwen in geloof, en gij zult den Heere kennen. De Heere Jezus drukt de nauwheid dezer vereeniging uit, Joh. 17 : 21, Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij Vader in Mij, en Ik

in U, dat ook zij in Ons één zijn. Deze band van vereeniging is in eeuwigheid begonnen, Ef. 1: 4, Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld; van eeuwigheid waren Christus' vermakingen met der menschen kinderen, Spr. 8: 31, Deze band wordt hier in den tijd gewerkt, en hij wordt in de eeuwigheid voltrokken, Ef. 5: 27, Opdat Hij hen Zichzelveu zou heerlijk voorstellen, eene gemeente, die geen rimpel of vlek heeft, of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk.

2. Deze vereeniging wordt veeltijds in de oprechten bestreden; hier woelt de viand het sterkste om der geloovigen werkzaamheden te verdonkeren; alsmede door het licht, dat zij hebben in hun boos hart en hunne weinige geoefendheid, kunnen zij niet onderscheiden het goede van het kwade; daardoor is het, dat (als zij de sluitreden eens zullen opmaken) zij in het duister gehouden worden, en niet durven: maar wel integendeel zeggen: dat zij het alles missen, en zoo weten zij niet de dingen, die hun van God geschonken zijn, 1 Cor. 2: 12.

3. Deze band van vereeniging wordt wel eens verzegeld aan des Heeren volk; dit behoort tot het welzijn; dit geniet de een, en de ander niet; Heman, Ps. 88, miste het: maar Job genoot, hfdst. 19: 25, Ik weet, mijn Verlosser leeft, David, Ps. 23, De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken, Paulus, 2 Tim. 1: 12, Ik weet, in wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag. De een geniet het ook in meerdere mate dan de ander. David, Ps. 46: 2-4, wilde zeggen, al keerde de natuur om: Wij zullen niet vreezen, al veranderde de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart der zeeën, laat hare wateren bruisen, laat zij beroerd worden, laat de bergen daveren. God is ons eene toevlucht en sterkte. Hij is krachtelijk bevonden eene hulp in benauwdheden, en Ps. 27: 1, 3, De Heere is mijn licht en mijn heil, voor wien zou ik vreezen? de Heere' is mijne levenskracht, voor wien zou ik vervaard zijn? Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vreezen. Een ander geniet iets in mindere mate. en somtijds onder duisterheid en bestrijding, en onder kracht van ongerechte dingen; de Bruid, Hoogl. 2: 9, zeide: Ziet, Hij staat acht& onzen muur; als was er een muur van tusschenstand, zij geloofde evenwel, dat Jezus daarachter stond, en een oog op hare nooden en ellenden had, om haar te helpen; zoo zijn er geloovigen, die al hun leven met vreeze des doods (van nog eens te zullen omkomen) der dienstbaarheid onderworpen zijn; en weder anderen, die als tot een Vader aanroepen, en door den Geest der aanneming tot kinderen roepen: Abba, Vader, Rom. 8: 15, Dit welwezen des geloofs volgt na het wezen, dit blijkt Ef. 1: 13, In welken (te weten Christus) gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte. Ziet dan, hoe zeer verkeerd het is, als iemand wat aan het werk zijnde, meer staat naar verzekering dan naar waarheid in zijn binnenste, het waarachtig geloof in Christus. Hiervan komt ook dat vruchteloos werken.

4. Gelijk Christus de verdienende, zoo is de Heilige Geest de merkende oorzaak van deze vereeniging met Christus; de Heilige Geest werkt dezen vereenigingsband langs het Woord, bijzonder der beloften, Ef. 1 : 13, De Geest der beloften wordt daarom genoemd de Geest des' geloofs, 2 Cor. 4 : 13; verzegelt het ook gewoonlijk door de sacramenten, instellingen daartoe verordend, 1 Joh. 5 : 8. Drie zijn er. die getuigen op de "aarde, de Geest, en het water, en' het bloed, en die drie zijn tot één; dat is, die dienen voor de geloovigen tot verzegeling van eene zaak (namelijk) dat God waarachtig en onveranderlijk, en derhalve hun genadestaat een eeuwige grondvest is; zoodat de Geest het geloof werkt, Ef. 2 : 18, Door Hem hebben wij beide den toegang door éénen Geest tot den Vader, en de Geest de geloovigen versterkt en wel eens verzegelt langs Woord en sacramenten, welke instellingen de vensters en traliën zijn, waardoor de Bruid haren liefste zag, ook toen zij duister was, Hoogl. 2 : 9.

C. Laat ons overgaan, om iets van de gestalten te noemen. die hierin opgesloten liggen, en op welke wijze de geloovigen tot die grootte zaak komen.

1. De Heilige Geest werkt in allen. die ooit met Christus vereenigd worden; vroeg of laat, overtuiging van hunne zonden, Joh. 16 : 8; van hunnen verloren staat: Jezus zoekt het verlorene. Luk. 19 : 10; van het gemis van God en Christus, Ef. 11: 12, Zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geene hoop hebbende, en zonder God in de wereld; en van hunne banden, die hen binden; van hunne diepe onwilligheid, waaruit de zwaarste onmacht vloeit: Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven zoudt hebben, Joh. 5 : 40. Dit alles helpt den mensch aan het worstelen en bidden: van Paulus' staat. als' hij overtuigd was: Ziet, hij bidt, Hand. 9 : 2. Daarbij, als God Zichzelven aan zulk eenen in zijne heiligheid en rechtvaardigheid, of iets daarvan; ontdekt, en zulk een ziet iets van den gruwel der zonden, en hij ziet die in het licht van Gods aangezicht, is het wonder, dat er troost bij den dood gezocht kan worden, wanneer het Evangelie van den hemel, aan zulk eene ziel, verborgen en bedekt blijft?

De Heere handelt naar zijne vrijheid, de een kan jaren te voren in overtuiging leven, zonder dat hij tot Christus gebracht wordt, een ander weder zeer kort, gelijk Paulus in drie dagen; en de stokbewaarder, Hand. 16 : 27-34, in éénen nacht; sommigen door veel vrees en beroering, onder diepe indrukken van den verschrikkelijken toorn Gods, en wat zij eeuwig te wachten zullen hebben, Jud. vs. 23. Anderen weder op' eene stille verstandige wijze, die zoo klaar hunne zonden zien en daarvan scheiden, en roepen om licht en openbaring van Christus: die bewaard worden voor het aangripen van valsche Christussen, en hartelijk rusteloos zijn, Klaagl. III: 49, 50, Mijn oog vliet en houdt niet op, omdat er geene rust is, totdat de Heere uit den hemel mijne ellende aanschouwe en die zie; ook zegt David, Ps. 132 : 4, 5, Dat hij zich geen en slaap en zijnen oogleden geen slui-

mering wilde geven, tot hij eene plaats voor den Heere gevonden had.

2. Zulk eene ziel krijgt op des Heeren tijd openbaring van Christus; te voren wist zij ook, dat er een Jezus was, door onderwijs, hooren en lezen., maar de kennis van Christus door openbaring van Hem aan hare ziel, heeft zij nooit gehad. Job zegt, hoofdst. 42 : 4, 5, Met het gehoor der ooren heb ik te voren van U gehoord, maar nu ziet U mijn oog, daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en asch. Jezus zegt, Joh. 14 : 21. Die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren, en Hij belooft Zich zoo te zullen openbaren, gelijk Hij niet doet aan de wereld, vs. 22. De wereld nu geniet de openbaring van het Woord, derhalve moet dit eene geheele andere openbaring van Christus zijn langs het Woord, die Gods kinderen genieten. Deze openbaring van het Evangelie en bekendmaking van Christus, niet alleen aan, maar ook in de ziel, volgens Gal. 1: 15, 16, Maar (zegt Paulus) wanneer het God behaagd heeft zijnen Loon in mij te openbaren, gaat gepaard met ontdekking van zulke dingen, die zij nooit te voren gezien heeft, als daar zijn hare eigene wettischheid en verkeerdheid, hoe haar beste doen (ook dan, als zij naar haar oordeel meende, dat zij Evangelisch werkte) bebolwerkt wetwerk is, haar maar ophoudt, ja, haar verderf verhaastende is, en dan ziet zij in kracht, dat het Evangelisch werken een werk des Geestes is, en bij oogenblikken geleerd en gegeven moet worden. Wat beklaagt zulk eene ziel niet met schaamte hare verkeerde begrippen en handelingen? Hier, en hier ook alleen, wordt de onmacht recht gezien als hare schuld, en staat zulk eene verslagen en verwonderd, dat God zoo onbegrijpelijk goed over haar is, dat Hij zoo zijne hand aan haar legt; recht gevoel van zonden en onmacht maakt hier eerst Christus recht dierbaar; en die openbaring is haar als koud water voor eene vermoeide ziel, Spreuk. 25 : 25. Echter kan eene ziel hier staande, zich gebonden vinden, van met hare zonden tot Christus niet te kunnen komen, zij vindt hier onwilligheid bij zichzelf, bekende en onbekende banden houden haar terug; te voren, eer zij Christus kende, meende zij, dat Christus onwillig en zij gewillig was, maar nu ziet zij het geheel anders ; daarom ten

3. Is het des Geestes werk, om haar te leeren tot Christus te komen, Hem aan te nemen en zichzelf aan Hem over te geven, met al hare zonden en banden zonder iets achter te houden; en dat op de aanbidding, die Christus wel eens doet aan zulk eene ziel, zeggende: dat Hij, haar, hoe ellendig en gruwelijk zij is, wel hebben wil; waarom zulk eene ziel, haar zulks gegeven wordende, ook niet wacht noch uitstelt, maar zegt: zie hier ben ik, ik kom tot U ; maak Gij mij 'maar alles wat Gij weet dat ik wezen moet, en doe maar alles wat aan zulk een vuile en onwaardige moet geschieden, hebt Gij lust met vrije goedheid uw schepsel te beschamen? O ! God der liefde, halleluja ! amen. De bewijzen hiervan zijn velen in het heilig Woord, Joh. 6 : 44, 45, Die het' van den Vader gehoord en geleerd heeft,

komt tot **Mij**; niemand kan tot **Mij** komen, tenzij de Vader hem trekke. Hoofdst. 1: **12**, Zoo velen Hem aangenomen hebben, heeft **Hij** macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in' zijnen naam gelooven; en Ps. 36 :8, Hoe dierbaar zijn uwe goedertierenheden, o God! dies de menschenkinderen onder de schaduw uwer vleugelen toevlucht nemen. Nadrukkelijk is hetgeen Boas tot Ruth zeide, (nadat zij haar volk en haars vaders huis verlaten had en tot hem gekomen was) Ruth 2 : 12, De Heere vergelde u uwe daad, en uw loon zij volkomen van den Heere, den God Israëls, onder wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen. De Heere geeft eerst de daad uit vrije genade en hangt er dan nog zulk een loon aan; David zegt: O! hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die **IJ** vreezen, Ps. 31: 20.

4. Zooals de ziel zich van hare zijde, met al wat zij is en heeft, aan Jezus heeft overgegeven, zoo ontvangt zij den persoon des Middelaars met al wat Hij heeft, als Profeet, Priester en Koning, tot een eeuwig inwoner in hare ziel; gelijk het bij eene huwelijksvereeniging vergeleken wordt, waarin men bij de vereeniging met den persoon, gemeenschap krijgt aan zijne goederen. Wat heeft hier eene arme, naakte, onreine bruid, die rondom in schulden zit, niet verwonderd en verbaasd te staan? Al wat Christus is, is Hij voor haar; tegen hare schulden ontvangt zij Christus' eeuwige gerechtigheid; die wordt de hare door toerekening; voor hare onheiligheid en ongelijkvormigheid ontvangt zij Zijn Geest. Tegen hare onvolmaakte daden ontvangt zij Christus' heiligheid en volmaakte gehoorzaamheid; Christus wordt zulken dwazen ook tot wijsheid in allerlei gevallen, 1 Cor. 1: 30, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.' Tot sterkte wordt Christus zulk een onmachtige, om in Hem vruchten te dragen, Joh. 15: 4, 5, Blijft in **Mij** en **Ik** in u: gelijkerwijs de rank geene vrucht kan dragen van zichzelf, zoo zij niet in den wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zoo gij niet in **Mij** blijft. Ik ben de wijnstok en gij de ranken; die in **Mij** blijft en **Ik** in hem, draagt veel vrucht, want zonder **Mij**, kunt gij niets doen. Dus wordt Christus aan eene geloovige ziel, in al zijne dierbaarheden bekend, en zij leert door den Geest in alle gevallen van Hem afhangen om licht, om kracht, om met schulden en zonden in zijne gerechtigheid, met vijanden en kracht van ongerechtigheden in zijne sterkte, met hare blindheid in zijn licht, met hare dwaasheid in Hem, als de opperste wijsheid, met de daden van haar nieuw scepel zoo onvolmaakt, in zijne gehoorzaamheden; in zijne bijzondere daden, met hare bijzondere daden, met al hare handelingen in de zijne te schuilen, en zich door het geloof te verbergen, en dat is iets ook van het wandelen in Hem.

Dat toch niemand denke: is dat de gestalte dergenen, die in Christus zijn, omdat ik die laatste zaken niet heb, daarom heb ik geene genade; dat is zeer verkeerd. Het komen tot Christus met zijne zonden, een welgevallen te hebben, om door Christus gerechtvaardigd

en geheiligd te worden, en om de zijne voor tijd en eeuwigheid te zijn, dat is het wezen der zaak.

Maar deze zaken dienen tot uitlokking, of het den Heere mocht behagen, het hart van iemand der vromen dien weg heen te trekken. Dit aangaande de onderwerpen.

II. Aangaande het getuigenis, dienende tot een wezenlijk kenteken van de waarheid der vereeniging met Christus.

A. Daarin merken wij het onafscheidelijk gevolg in het gemeen aan, zulk een is een nieuw schepsel.

B. Zullen wij het kort in eenige bijzonderheden zoeken uit te breiden, het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden.

A. Aangaande het nieuwe schepsel staat ons op te merken,

1. Dat door het nieuwe schepsel verstaan moet worden het nieuwe leven, het wedergeboren deel, zooals een geloovige in zijne verandering een tweede deel bij zijn deel krijgt, zoo zegt de Heere Jezus, Joh. 4 : 6, Hetgeen uit vleesch geboren is, is vleesch, en hetgeen uit den Geest geboren is, is Geest, dit wordt genoemd de nieuwe mensch, Col. 3 : 10 en den nieuwen mensch aandoen, Ef. 4 : 24. Het maaksel Gods, hoofdst. 2 : 10, Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken.

2. Dit wordt een schepsel genoemd, omdat het een werk Gods is, dat volkomen is, al is het wat klein, het heeft echter al zijne deelen; het is eene aanvankelijke heiliging of vernieuwing van al de deelen en vermogens van den mensch, zijne ziel en lichaam, en dus is het eene herstelling uit den gevallen staat tot den staat, waarin de eerste mensch was in al zijne deelen, doch niet in den trap van volmaaktheid. a. Zoo heeft deze vernieuwing plaats in de ziel en al hare vermogens. a. Het verstand wordt verlicht? om te begrijpen de dingen, die des Geestes zijn, zoo met betrekking van zijne eigene ellenden en gevaren, waarvan het Woord spreekt, maar welke men nooit gezien of geloofd heeft, als met betrekking op den uitgevonden weg van verlossing door Christus. b. Daar wegen zulke zaken het allerzwaarste in het oordeel, dat anders zoo verkeerd was, dat het al zijne zorg had over het tijdelijk welvaren, en zaken van een eeuwig belang in de uitoefening 'lichter achtte. c. Deze omwenteling en aanvankelijke heiliging heeft ook hare plaats in den wil, waar de haat tegen God, als heilig en rechtvaardig, tegen Christus, als geene gedaante noch heerlijkheid hebbende, tegen den weg, om door Hem om niet gerechtvaardigd, geheiligd en gezaligd te worden, en tegen Gods volk en waarheid heerechte; daar is integendeel eene omwenteling in dien wil, liefde tot God, tot gemeenschap met God door Christus, welgevallen in zijnen weg, dat is zulkeen zoo dierbaar; daar is innige, hartelijke en vereenigende liefde tot Christus volk, zaak en waarheid; dus volgt de neiging van den wil op hetgeen het verstand ziet en het oordeel het allergewichtigst overweegt. b. Hieruit volgt, dat het lichaam, welks leden allen te voren wapentuigen der ongerechtigheid waren, deze vernieuwde ziel volgt en

dienstbaar is, zoodat het, volgens het vernieuwd beginsel, zijne leden stelt tot wapentuigen der gerechtigheid, Rom. 6: 13, zoodat het nieuwe schepsel zich uitstrekt over den geheelen mensch, waarom het genoemd wordt een nieuwe mensch, Col. 3 : 10, en den nieuwen mensch aandoen, Ef. 4: 24. De verborgen mensch des harten, 1 Petr. 3 : 4. Dit is iets van den hemel in het hart, dat alleen weer naar boven wil en begeerig is naar de volmaaktheid; de mensch in den natuurstaat bestaat uit ziel en lichaam, maar de wedergeboren mensch bestaat uit geest, ziel en lichaam, dat leert Paulus ons uitdrukkelijk, 1 Thess. 5: 23, De God des vredes heilige u geheel en al, en uw geheel oprechte geest en ziel en lichaam worden onberispelijk bewaard, zoodat het deel, dat hij boven de natuur heeft, is het nieuwe schepsel.

3. De redenen, waarom dit werk Gods bij eene nieuwe schepping of bij een nieuw schepsel wordt vergeleken, zijn niet alleen, om de overeenkomst, die er is tusschen dit genadig werkstuk Gods en een schepsel in de natuur, als daar is: *a.* hoe teer, jong en klein, het heeft echter zijne volkomenheid in al zijne deelen, er ontbreekt niets aan. *b.* Daarbij hoe begeerig naar voedsel, om er grooter door te worden en op te wassen, zoo staat er 2 Petr. 2 : 2, En als nieuwgeborene kinderkens zijt zeer begeerig naar de redelijke en onvervalschte melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen. *c.* Vervolgens komt zulk een schepsel in de natuur menigmaal langs vele verdrukkingen en tegenheden tot zijne grootte en volkomenheid, zoo zegt Paulus, Ef. 4: 13, Toodat wij allen zullen komen tot de eenigheid des geloofs en de kennis des Zoons Gods, tot eenen volkomenen man, tot de maat van de grootte der volheid van Christus. En zoo spreekt hij 2 Tim. 3 : 17, Opdat de mensch' Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust. Maar *b.* schijnt Paulus de wijze van de nieuwe schepping af te leiden bijgelijkenis van de eerste schepping, ik zeg niet, dat Paulus er een tegenbeeld van maakt, waarvan de eerste schepping een' voorbeeld was, want ik weet niet, dat zulke voorbeelden in den staat der rechtheid plaats kunnen hebben. Paulus spreekt, Ef. 5 : 32, wel van het eerste huwelijk: Deze verborgenheid is groot, doch ik zeg [dit, ziende] op Christus en op de gemeente, maar dit ziet gansch niet in den staat der rechtheid op de vereeniging van de kerk met Christus, vermits niemand gevallen en dus geen Christus noodig was, en derhalve was er geene bekendmaking, noch belofte, noch voorbeeld noodig. De Heere had echter in den staat der rechtheid, dewijl God wist, dat de mensch niet lang staan zou, eenige zaken zoo geschikt, die daarna, bij de ontdekking van een middel en weg van verlossing, nuttig zouden kunnen zijn; gelijk de boom des levens, vóór den val tot verzegeling strekkende van het eeuwige leven, na den val echter op Christus wordt toegepast, Openb. 2: 7, Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is, en hfdst. 22: 2, en in het midden van hare straten was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijne vrucht; en gelijk

te voren de regenboog er was, en daarna werd gesteld tot een onderpand, dat God de aarde niet weer zou verdelgen door water, Gen. 9. Zoodat, gelijk Paulus in het eerste huwelijk zag op Christus en op de gemeente, wij in deze nieuwe schepping ook zien mogen en bij gelijkenis afleiden van de eerste schepping, waarop Paulus zinspeelt, 2 Cor. 4 : 6, Want God, die gezegd heeft, (namelijk in de eerste schepping) dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. En Ef. 2 : 10, Want wij zijn zijn maaksel., geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen. En 1 Cor. 1: 28, Opdat Hij hetgeen iets is, teniet zoude maken. Derhalve, gelijk God alles in de eerste schepping, door zijn almachtigen wil, op één woord sprekens voortbracht uit niet, en zoo riep de dingen, die niet zijn, alsof zij waren, zoo doet God ook in de herschepping. Hij roept alles in één oogenblik, Hij stort licht en genade in de ziel, bij welk licht de duisternis wordt gezien; doch dit is, als in de eerste schepping, een chaos, het is woest, dat is hol over bol naar het grondwoord, maar uit dat nieuwe beginsel formeert God, gelijk in de eerste schepping, door zijne herscheppende genade alles in orde, zoodat op des Heeren tijd de zon der gerechtigheid opgaat en de vruchtbaarheid daardoor veroorzaakt wordt, dit alles bij trappen. En gelijk na de schepping van alles verwisseling van dag en nacht bleef, zoo is het ook met de nieuwe schepselen gesteld, zij zijn verwisseling van duisternis en licht onderworpen, waaruit blijkt, dat dit genadig werk Gods met recht bij een nieuw schepsel wordt vergeleken.

B. Wegens de bijzonderheden of bewijzen van het nieuwe schepsel, mitsgaders de kracht des aandrangs van Paulus, hebben wij acht te geven :

1. Dat Paulus met deze woorden, het oude is voorbijgegaan, ziet het is al nieuw geworden, niet alleen bij zekere proeven het nieuwe schepsel wil ontdekken, maar hij maakt hiermede ook een aandrang om het nieuwe schepsel te meer naar buiten te vertoonen, namelijk vermits die groote verandering, die God in de huishouding zijner kerk gemaakt had, volgens de plaatsen hierbij vergeleken, te weten: Jes. 43 : 18, 19, Gedenkt de vorige dingen niet en overlegt de oude dingen niet, ziet Ik zal wat nieuws maken, nu zal het uitspruiten, en zult gijlieden dat niet weten? Ja, Ik zal in de woestijn eenen weg leggen en rivieren in de wildernis; vergeleken met Openb. 21 : 5, En die op den troon zat, zeide: ziet, Ik maak alle dingen nieuw, en Hij zeide tot mij: schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw; de apostel ziet hier op de beloften Gods, Jes. 65 : 17, Want ziet, Ik schep nieuwe hemelen en eene nieuwe aarde, en de vorige dingen zullen niet [meer] gedacht worden, noch zullen in het hart opkomen, en hfdst. 56: 22, Want gelijk die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen staan, spreekt de Heere,

alzo zal ook ulieder zaad en ulieder naam staan; in deze woorden wordt die groote omwending van zaken beloofd aan de dagen des Nieuwen Testaments, waarvan een deel vervuld was in die geloovigen, die dagelijks vernieuwing des harten ondervonden, en waarvan het overige deel vervuld zou worden na de opstanding in de heerlijkheid, dit blijkt uit 2 Petr. 3 : 13, Maar wij verwachten naar zijne beloften nieuwe hemelen en eene nieuwe aarde, in welke gerechtigheid woont, gelijk mede blijkt uit Openb. 21 : 5, zoeven aangeoerd. Derhalve wil Paulus zeggen,* hoe betamelijk is het voor dezulken, die deel hebben aan die rijkere uitstortingen des Geestes, en aan die klaardere bediening des Evangelies, en aan die zekere beloften van God in heerlijkheid, volmaakt, zonder zonden, eeuwig te zullen dienen, dat zij, overeenkomstig zulke voorrechten, het nieuwe schepsel naar buiten ook in heiligheid vertoonen. Om nu iets te zeggen, welk bewijs van dit nieuwe schepsel in elk geloovige gevonden wordt; eer wij dit toonen,

2. Moeten wij wel in gedachten houden, *a.* dat er twee deelen in elk geloovige zijn, geest en vleesch, Paulus zegt, Gal. 5 : 17, Dat die opstaan tegen elkander, *b.* Wij moeten ook weten, dat het vleesch zijne kracht niet kwijt is, alleen krijgen zij in de wedergeboorte er wat tegen, dat is het nieuwe schepsel, hun zondig hart wordt niet onzondiger, maar integendeel zegt Paulus, dat het wel eens zondiger wordt, door zijne kracht meer te toonen dan ooit te voren, Rom. 7 : 9, Als het gebod gekomen is, is de zonde levendig geworden, en vs. 13, Dat de zonde wel eens bovenmate zondigende wordt door het gebod, daarom staat er Gal. 5 : 24, Dat die in Christus zijn, het vleesch gekruist hebben met zijne bewegingen en begeerlijkheden. Zoodat zij er mede aan het kruis gebracht zijn, maar dat is niet te zeggen geheel dood, want kruiselingen leefden lang, en als het zondige leven gedrukt wordt, toont het te meer zijne kracht. *c.* Verder moeten wij weten, dat den satan zijn recht wel ontzegd is om de geloovigen te verderven : maar dat zijne macht hem niet is benomen om hen te bestrijden ; als zij genade krijgen, worden zij eerst recht het voorwerp van bestrijding des duivels, want zoolang zij in zijne macht met vrede zijn, zal hij hen wel in rust laten, gelijk er staat, Luk. 11: 17, Dat een koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, niet kan bestaan, zoodat de duivel op allerlei wijze werkt, om (kan hij hen uit den hemel niet houden) echter het leven hier bang te maken, met op hunne natuur- en gemoedszonden te werken, ten einde zij verduisterd worden, en alle genade ontkennen zullen; doch zij hebben deel aan Christus, en die zegt, Joh. 14: 30, De overste dezer wereld komt, doch hij heeft aan Mij niets. David klaagde, dat hij zijn genadestaat niet zien kon door de kracht der zonden en bestrijding des vijands; en hij riep uit, Ps. 65: 4, Ongerechtigte dingen hebben de overhand, maar onze overtredingen verzoent Hij; en nadrukkelijk staat er Hebr. 2 : 14, 15, Overmits dan de kinderen des vleesches en bloeds deelachtig zijn, zoo is Hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden,

opdat Hij door den dood te niet zonde doen dengene, die het geweld des doods had, dat is, den duivel, en verlossen zoude al degenen, die met vreeze des doods door al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren.

Deze zaken vooraf, kunnen dienen ter bewaring tegen de kracht des vijands.

3. Wij zullen nu ten derde overgaan om te zien, welke bewijzen in de geloovigen gevonden worden van het nieuwe schepsel.

Het oude is voorbijgegaan, ziet het is al nieuw geworden, zal dan zeggen, dat elk mensch, die met Christus vereenigd is, van hart en staat veranderd is; Christus heeft hun hart opgeëischt, Spr. 23 : 26, **Mijn** zoon, geef Mij uw hart. Christus' hart hebben zij genomen, Hoogl. 4: 9. En Christus is door het geloof in hun hart komen **wonen**, Ef. 3 : 17. Dus hebben zij een nieuw hart naar de belofte, Ezech. 36 : 26, uit deze verandering des harten volgt de verandering van staat.

a. De satan was hun heer en koning, zij hadden over zich tot eenen koning den engel des afgronds, zijn naam was in het Hebreuwsch Abaddon en in de Grieksche taal had hij den naam Anollion. Openb. 9 : 11, die een recht op en eene macht over hen had, Jes. 49 : 24, wiens slaven zij gewillig waren.

a. Dus waren zij in het rijk des satans, des sterk gewapenden, Luk. 11: 21. In eene synagoge des satans, Openb. 3 : 9. In de macht der duisternis, Col. 1 : 13.

b. De wetten, waarnaar zij leefden, waren de gewoonten en wijzen van deze wereld, alsmede eigen zin en eigen wil; dat ziet men klaar bij elkander, Ef. 2: 2, 3, In welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de macht der lucht, des **geestes**, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. Onder welke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten.

c. De voorrechten en belooningen, die zij in dat rijk "genoten, waren op zijn best alleen tijdelijk, en dat nog niet zonder smart, (vermits zulks alleen aan de vreeze des Heeren vast is, Spr. 22: 4) daarvan werden zij genoemd, lieden dezer wereld, welker deel in dit leven is, Ps. 17 : 14, en hetgeen zij na den tijd te wachten hadden, was op den geestelijken en tijdelijken, ook den eeuwigen of tweeden dood. Rom. 6: 23, De bezoldiging der zonde is de dood.

d. Zij waren vrienden van de wereld, en vijanden van God en zijn volk, wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld, Jak. 4 : 4. Haters Gods en elkander hatende, Tit. 3 : 3. Omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld, Joh. 15 : 19. De rechtvaardige is een verachte fakkel naar de meening desgenen, die gerust is, Job 12 : 4, 5.

e. Zij waren vijanden van Christus en van den weg van vrije genade in Hem. Jezus zegt daarom, Joh. 5 : 40, Gij wilt niet tot Mij komen, opdat gij het leven zoudt hebben. Dit blijkt bijzonder hieruit

in alle natuurlijke menschen, omdat zij wanhopen als hunne eigene kracht hun begeeft; zij kennen geene kracht dan hunne eigene en willen door geen ander en gansch niet door Christus zalig worden, dit is de trotsche natuurstaat.

Dit oude is nu voorbijgegaan, zij zijn veranderd, ziet het is al nieuw geworden.

b. Christus is hun Heer en Koning geworden, zij hebben met hunne hand geschreven: Ik ben des Heeren, en zich genoemd met den naam Jakobs, Jes. 44 : 5.

a. Zij zijn in Christus' koninkrijk overgebracht, Col. 1: 13, Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het koninkrijk des Zoons zijner liefde.

b. Gods wet is in hun binnenste gegeven en in hun hart geschreven, Jer. 31 : 33. David zegt, Ps. 119: 92, Uwe wet is al mijn vermaak, en Paulus, Rom. 7 : 22, Ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mensch, om nu niet meer naar de begeerlijkheden der menschen, maar naar den wil Gods, den tijd, die overig is in het vleesch, te leven, want het is ons genoeg, dat wij den voorgaanden tijd den wil der Heidenen volbracht hebben, 1 Petr. 4: 2, 3.

c. Zij zijn onder andere heerlijke voorrechten en beloften van belooning ; welk een loon moet dat zijn, waar het vooruitzicht iemand alles kan doen verzaken; Mozes weigerde een zoon van Farao's dochter genoemd te worden, verkiezende liever met het volk Gods kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonden te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom dan al' de schatten van Egypte, want hij zag op de vergelding des loons, Hebr. 11: 24-26.

d. Zij zijn van de wereld met hun hart gescheiden: Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar, en raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van hen, reinigt u, gij, die de vaten des Heeren draagt, Jes. 52 : 11. En Ik; zegt de Heere, zal u aannemen, Jer. 3 : 14.

e. Zij zijn vrienden Gods en zijns volks geworden.; de blindgeborene, dien Jezus ziende gemaakt had; nadat zij hem uit de synagoge geworpen hadden, (staat er) dat Jezus hem vond en Zich aan hem openbaarde als den Zoon Gods, Joh. 9. Zij hebben hartelijke liefde voor Gods volk : Dien zijn broeder niet liefheeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, Dien hij niet gezien heeft ? 1 Joh. 4 : 20. En een iegelijk, die liefheeft Dengene, die geboren heeft, heeft ook lief dengene, die uit Hem geboren is, 1 Joh. 5 : 1. Daarbij is Christus de weg van verlossing, door zijne verdiensten uit enkele vrije genade, hun alleen en boven alles dierbaar; u dan, die gelooft, is Hij dierbaar, 1 Petr. 2 : 7.

4. Nu zal nog kunnen blijken, hoe in de allerdonkerste en zwaarst bestredene geloovigen, dit nieuwe schepsel niet alleen is, maar zich zelfs in zijne werkingen aan anderen vertoont, hoe het oude in hem is voorbijgegaan en het alles is nieuw geworden. (Al werd zulks door de kracht der bestrijding in hen verdonkerd of ontworpen, zoo dat

zij niet zien kunnen, dat die ongesteldheid in hun hart omtrent God, Christus, hunne zonden, enz. te Zamen met genade in Gods oogten vinden, plaats kunnen hebben; en dan meenen zij, dat zij den veiligsten kant overslaan, met alle genade te ontkennen en somtijds met veel beroeringen.) Dit blijkt

a. Uit den strijd, die in hen zoo klaarblijkelijk is tegen de zonde, wereld en satan, 1 Joh. 5 : 4, 18, Al wat uit God geboren is, overwint de wereld, en een iegelijk, die uit God geboren is, zondigt niet, maar dit ziet op het nieuwe schepsel, waaraan God zijne hand houdt, dat niet volstandig onder zal liggen, maar eens opkomen en overwinnen, en het niet zondigen zegt hier, niet met vermaak en genoegen, niet volstandig; ja, niet zondigen de zonde tot den dood: en met betrekking op het nieuwe schepsel, niet alleen dat dat niet zondigt, maar integendeel het strijdt tegen de zonde, en die strijd is hier al overwonnen, dewijl het maar een strijd achteraan is. Christus heeft den strijd met zijn prikkel gestreden; uit dien opstand van den geest tegen het vleesch blijkt dan, dat er in hun hart iets is, dat niet zondigen kan noch wil, maar dat het aan de zijde Gods houdt; al is het dat de zonde in hen doet wat zij wil, en" zij als een gebonden slaaf er onder liggen, het nieuwe schepsel zucht er onder, en schreeuwt uit: Ik ellendig mensch ! wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods? Rom. 7:24.

b. Uit de liefde tot Christus, die in hun hart is uitgestort, dit kunnen zij voor zichzelf niet zien, en het er niet voor houden, en nochtans wilden zij die inwendige genegenheid voor Christus voor geen duizend werelden missen ; dat daar wat ligt in dat hart van den hemel, dat weer naar boven trekt, dat Christus zoekt, blijkt uit al dat klag'en : ga ik voorwaarts, ik zie' Hem niet, ga ik achterwaarts, ik merk Hem niet, Hij is geweken, Hij is heengegaan, als gij Hem vindt, zegt Hem aan, dat ik krank ben van (ontbering en gemis van) liefde, Hoogl. 5: 8. Het blijkt ook uit die hartelijke liefde en blijdschap, als Christus' koninkrijk wordt uitgebreid, hoe dan het nieuwe schepsel opspringt als van Elizabeth staat op de groetenis van Maria, Luk. 1: 41. Dat kan niet ontkend worden, en van waar zou dat alles toch komen ?

c. Uit vereeniging met het genadewerk Gods in al de vromen, en wel naarmate zij Gods beeld uitdrukken, naarmate zij teeder, zichzelf gestorven en verloochend omtrent alles, buiten God, leven, en ook naar die mate hebben zij onderscheiden licht, om de zielen getrouw te behandelen, en is hunne liefde tot dezulken ook grooter; de godzaligen schatten zij hoog, hunne gemeenschap zoeken zij, tot de heiligen en heerlijken op aarde is al hun lust, Ps. 16 : 3. Dit artikel van het geloof mag niet ontbreken, of het is niet volkomen.

d. Uit hunne begeerte naar heiligheid en zelfs naar de volmaaktheid, en daar zij niet durven denken er toe te zullen komen, roept echter hunne gestalte er dikwijls sterk om, door dat zuchten over hunne verkeerdheid, onheiligheid, ongelijkvormigheid, over hunne

dorre, doodige en zondige gestalte, over hun onwillig hart, dat (als het wil opvaren) naar beneden gehouden wordt; geen heerlijk dag verlangen zij, en niets zou hun dierbaarder zijn, dan dat Christus zijne hand eens aan hun hart legde, hen reinigde, en hen van zonden en banden los en vrij maakte. O vrienden, het zal wel eens waar worden, wat de Heere Jezus heeft gezegd: Vader, Ik heilig Mijzelven voor hen, opdat zij geheiligd zouden worden in waarheid, Joh. 17 : 19, en zijne voorbedingen zijn op zijne verdiensten gedurig voor den troon: Vader, Ik wil dat daar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, vs. 24.

e. Eindelijk blijkt het uit dat besluit des harten, dat er bij de allerdüsterste geloovigen is, en dat is: hier liever aan de voeten van den Heere Jezus als een onwaardige te blijven liggen, en (stervende) liever daar te sterven, met billijken en rechtvaardigen van God, ingeval Hij zulk een voor eeuwig met genade voorbijging, dan weder te keeren naar de vleeschpotten van Egypte, naar de goddelooze wereld; hierover ontstaat bij dezulken geene bedenking, het is hunne volle keuze en besluit; dat woord past hier, Matth. 16 : 25, Die zijn leven zal willen verliezen om Mijnent wil, die zal hetzelfde vinden, dezulken zullen niet verloren gaan in eeuwigheid.

TOEPASSING.

Deze dingen (denk ik) dat nuttig zouden kunnen zijn in dezen tijd, om er ons bij te bepalen, bij gelegenheid dat wij geroepen worden om los te laten en met den Heere in een verbond te komen, of om hetzelfde te vernieuwen; het zijn zaken, waaraan wij ons zouden kunnen beproeven, of wij recht hebben aan de teekenen en zegelen van het genadeverbond, naar Paulus' vermaning en raad, 1 Cor. 11: 28,29, Maar de mensch beproeve zichzelf, en ete alzoo van het brood en drinke van den drinkbeker; want wie onwaardig eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.

De zaken raken niet alleen hen, die op de rol der lidmaten staan, maar ook anderen hoofd voor hoofd, dewijl hetzelfde noodig is, zoolwel om wel te sterven, als om wel ten avondmaal te gaan, hetgeen onlangs een onzer leeraren uitdrukte, dat hij, die in den grond onge-rechtigd was om hier op aarde aan te zitten, ook onbekwaam was voor het avondmaal van de bruiloft des Larns.

1. Is het zoo, dat alle menschen buiten Christus geboren worden, allen in den natuurstaat liggen, voor God met de gansche wereld verdoemelijk? Wat moet die val diep zijn, dat de mensch in zulk een gevaar zoo blind, zoo zorgeloos daarheen leeft; dat de een hier-tede, en de ander daarmede, naar zijne begeerlgkheid hem drijft, zich vermaakt met dingen, die hier ter beproeving verkregen worden, zijne ziel voor eeuwig te verwaarloozen. Wat is toch alles, waarop

een mensch hier **prijs** stelt? Als **hij** het alles en tot in den hoogsten top verkregen heeft, laat het zijne ziel ledig en in nood, als hij overgaat naar zijn eeuwig huis; en 'menigmaal komt op een doodbed eene beroering in de conscientie, en de deur wordt gesloten, Matth. 25 : 10, Dewijl ik geroepen heb, (zegt God) en gijlieden geweigerd hebt, enz. zoo zal ik ook in ulieder verderf lachen, ik zal spotten als uwe vreeze komt, enz. Spr. 1 : 24-32.

2. Zijn allen, die in Christus zijn, nieuwe schepselen, worden die bekeerd en omgewend, van hart en **staat** veranderd, en komt niemand in den hemel, dan aan wien dat genadig werk Gods is geschied? Zijn de ware gevolgen van die omwenting, dat **zulken** niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar die men niet ziet? Schatten dezulken de wereld laag en Christus hoog? Wordt God derzulken God, gelijk Paulus zegt in het voorgaande zestiende vers, en zij zijn volk? Vrienden, dat elk eens bij zichzelf overwege of hij' gegronde redenen van kommer heeft Over **zijn** eeuwigen staat of niet. O! konden wij het gelooven, en eens loslaten, er zou hoop **zijn**.

3. is het zoo, dat een mensch in den natuurstaat, buiten Christus, zeer ver kan komen in gaven en verrichtingen? En is er ook een tijd en schijngeloof? Kan men Evangelische bevattingen hebben; het Woord met vreugde ontvangen, en dat zonder wortel? Is het menigmaal zoo bezwaarlijk ware genade van **schijnwerk** te onderscheiden? Waarom Christus belaste het onkruid niet uit te trekken, maar te laten staan tot den oogsttijd, opdat het goede niet mede zou uitgetrokken worden, Matth. 13 : 29. Ja, is het de aard van den natuurstaat, valsche **gronden** niet licht los te laten, aan bedrog vast te houden, 'en is het een **almachtig** en vrijmachtig werk Gods, een mensch van zijnen valschen grond te helpen, en hem in Christus over te zetten, o! wat behoorde een ieder te roepen om licht, om zichzelf eens te zien, ten einde hii den toekomenden toorn ontvlieden mocht: de tijd om recht te komen is hier, na dezen tijd zal er geen tijd meer **zijn**, Openb. 10 : 6.

Die als bij gerucht iets gehoord hebben van hunne verlorenheid in zichzelf en van het gevaar, en eenigen tijd afzonderen en lust hebben om te vragen welke de goede weg is om te bewandelen; de eenige weg en het eenige middel aan onze zijde, is: zichzelf, zooals men is, voor God neder te leggen, en te bidden om licht; de Heere wil het geven aan wien het er om te doen is; daarbij wil God het aan dezulken schenken, die zoo bidden tot den Heere, en Gods instellingen, bijzonder de prediking des Woords, waarnemen. Het gevaar van in den natuurstaat gebonden te liggen, en van de valsche gronden, waaraan een mensch buiten Christus gehecht is, en van **zijne** onmacht, dat men zich in eeuwigheid niet redden noch veranderen kan, moet hier vroeg of laat gezien worden, zal iemand tot ware belijdenis en vernedering komen en zal hij God kunnen billijken en rechtvaardigen, ingeval Hij het doodvonnis over hem liefde uit te voeren; kunt gij in dit **werk** voor den Heere niet voort, gelijk

niet vreemd is, want al wat in den mensch is, is hier tegen, echter in weerwil van dat aan te houden, over zijne ellende te-klagen, en dat men er geen indruk van heeft, dat men zijne rust buiten Christus niet recht ziet; daarbij verzoeken dat het den Heere toch believen mocht, indruk te geven van alle genade en licht onwaardig te zijn; als het des Heeren tijd is, en een mensch hier gebracht en bewaard wordt, (getrouw zijnde aan zijn licht) dan zal de Heere in dezen weg komen en Zichzelfen als een God des aanzien in zijn Zoon open baren, het licht uit de duisternis scheppen, die ziel van haren grond helpen en haar overzetten in Christus, en dan is zij behouden.

Gods volk heeft in dezen tijd licht noodig, om zichzelf te kunnen onderscheiden, opdat zij met vrucht en zegen aan des Heeren tafel komen; daarbij, met betrekking op hunne gestalte, hebben zij noodig te onderzoeken, hoe het tusschen den Heere en hunne ziel staat, welke scheiding en tusschenstand daar is, welke verberging van den Heere zij ondervinden, en hoe het hart daaronder is gesteld, of zij zulks dragen kunnen Of niet. Ook hebben zij noodig hunne gesteldheid omtrent hunne zonden na te gaan, of er handen van ongerechte dingen en daaruit vloeiende diepe ongestalten zijn, waaraan het hart al vast is. Al deze dingen kunnen hunne redenen hebben, waarom de Heere dien weg houdt, en er is geen veiliger weg dan de schuld bij zichzelf te zoeken. Het is waar, de Heere is vrij en soeverein, maar dat neemt niet weg, dat dat andere ook waar is, doe mij weten waarom Gij met mij twist, Job 10 : 2. Derhalve is de eenige weg, dat men daarnaar, zoeken te staan, dat de Heere de oorzaken moge ontdekken, waarom Hij Zich verbergt, of waarom ongerechtigheden de overhand krijgen en men zoo ongesteld raakt, te zuchten, dat God ons bij zulke zaken bepalen wil, ten einde wij tot belijdenis en verootmoediging voor God komen en de sterkte des Middelaars aangrijpen mogen tot verzoening en kracht; de Heere is vrij in licht te geven op zijnen tijd; onder den druk der ongerechtigheden tot Christus te komen in het Avondmaal, kan van veel nut en gevolg zijn, eene onoprechtheid in eene zaak (zoodat men het aan de zijde Gods niet houdt) is duizendmaal meer nadeel voor eene ziel, dan dat zij onder groote en sterke verdorvenheden ligt, waarmede zij tot Christus tracht te komen.

Dat de duistere en bestredene zielen mogen zien en gelooven, dat de Heere hen roept, is hun vreemd; ja de Heere roept u bij name, en daarvoor is het allerkrachtigst bewijs in uwen eigenen toestand; het is Gods weg over u, u duister te 'maken, door u in te leiden in de verdorvenheden van uw hart, en in de gruwelijkheid en verkeerdheid van natuurstaat, en in de vijandschap, die daar is tegen God, zijne zaak en volk, en dat wel zoo krachtig, dat er eene overmeestering is over het nieuwe schepsel; waaruit alleen vloeit, dat het genadewerk niet gezien kan worden, gelijk David zegt, vanwege mijne ongerechtigheden heb ik niet kunnen zien; hetwelk u te voren vreemd